

Bernhof Ribsskog (1883-1963)

En oversikt over årene som
folkeskolelærer i Flatanger,
Harstad og Trondheim

John H. Stamnes

Bernhof Ribsskog (1883-1963)

En oversikt over årene som
folkeskolelærer i Flatanger,
Harstad og Trondheim

John H. Stamnes

Høgskolen i Nord-Trøndelag

Rapport nr 39

Avdeling for helsefag

ISBN 82-7456-508-8

ISSN 1504-7172

Steinkjer 2007

Innhold

1. Innledning.....	1
1.1. Kilder	2
2. Lærer i Flatanger	3
3. Harstadperioden (1904-1907).....	5
3.1. Arbeid og utdanning	8
3.2. Retning sørover.....	11
4. Hva møtte Bernhof da han kom til Trondhjem i 1907 og hvilke rammer fikk han å arbeide under?.....	12
4.1. Skole og oppveksforhold	16
5. Bernhof søker lærerjobb.....	19
5.1. Lademoen skole.....	19
5.2. Bryllupsplaner	20
5.3. Studier i Trondheimsperioden	22
5.4. Sin første publikasjon gjør han som 35 åring.....	27
5.5. Avsluttet periode i Trondheim.....	28
6. Tilleggsopplysninger:	29
Litteratur:	31

1. Innledning

Bernhof Ribsskog avsluttet Levanger lærerskole våren 1903, og dermed startet en lang karriere innenfor det pedagogiske feltet. I 1953 gikk Ribsskog av som skoleinspektør i Oslo ved oppnådd aldersgrense. I denne studien forsøker jeg å sette fokus på hans år som lærer i skolestua i Flatanger, Harstad og Trondheim fram til 1919. Slik sett fikk han 15 år som folkeskolelærer. Siste året i Trondheim hadde han permisjon, sannsynligvis for å gjøre ferdig hovedfaget i astronomi ved Universitetet i Oslo. Dette arbeidet er dermed et forsøk på å samle og systematisere noe av den kunnskapen som finnes om denne perioden av Ribsskogs liv. De rammene han kom til å arbeide under, var også med på å forme han både som person og skolemann. Det var i skolestua han gjorde seg sine praktiske erfaringer med skolen. I perioden fikk han mulighet til å virke både i en liten landsskole og ved en "*storby*skole". Han arbeidet som lærer i en vanskelig periode for folk og land, og dette gjorde også noe med skolen.

1.1. Kilder

Jeg har her tatt for meg en periode (1903- 1919) hvor det har vært vanskelig å finne gode kilder å bygge på. Det er få, om noen gjenlevende, som kan fortelle fra denne perioden. Arkivrutinene den gang var nok heller ikke alltid så gode. I denne studien har jeg benyttet meg av kilder fra Flatanger, og fra de få spor som finnes i Harstad og Trondheim by og statsarkiv. Disse arkivene gir imidlertid få opplysninger om det livet Ribsskog levde mens han var lærer i skolestua. Jeg har i tillegg hatt muligheten til å få snakke med Ribsskogs gjenlevende nieser, Gudlaug Elden, Gudrun Lein Ribsskog, Aslaug Ribsskog, som alltid har stilt opp og besvart mine spørsmål. Marie Ribsskog hevder at mange "*bilder, notater og brev*" kom bort i brannen i Ribsskogs barndomshjem i 1989 (Stamnes, 2000a). Ribsskogs nieser Aslaug Ribsskog, Gudlaug Elden bekrefter dette (Stamnes 2003).

2. Lærer i Flatanger

Samme år som Bernhof Ribsskog forlot Levanger for å ta fatt på lærergjeringen, utåndet pave Leo XIII i Vatikanet, og Prins Alexander (senere kong Olav V) ble født i England. Her hjemme ble Bjørnstjerne Bjørnson tildelt nobelprisen i litteratur og Hans Fredrik Gude døde.

Etter endt lærerskole dro Bernhof til Steinkjer. Han fikk da et tre måneders vikariat i folkeskolen der. Sannsynligvis tok han også noe undervisning i friperiodene mellom de avsluttende eksamene på lærerskolen. Dette kommer fram fra attestene da han i 1907, etter Harstadperioden, søkte stilling i folkeskolen i Trondheim. Broren, Adolf Ribsskog begynte som lærer ved Steinkjer folkeskole i 1900 etter endt lærerskole på Elverum. Det er mulig han ordnet noen vikartimer for broren. Høsten 1903 er han tilbake i Flatanger og han begynte da som lærer ved Hårnes og Oppland skole. I følge Sigurd Laukvik (Stamnes, 2001a) gikk barn fra Jøssund på Oppland skole frem til 1910, da ble skolen flyttet til Jøssund. Ribsskog (1959) skriver selv at årslønna var kr. 442. Det var ikke rare greiene når vi vet at han hadde tatt opp lån for å gjennomføre lærerskolen. Arne Garborg som selv var utdannet lærer, kom gjentatte ganger inn på de økonomiske vilkårene til lærerne, og han polemiserste mot dem som bad lærerne om å være *"smånøgde og sparsame og tenkje på den himmelske løn som dei visseleg får -for di dei sjølvsagt er kristne."* Garborg understrekte videre at en gjeldstynget lærerstand som hadde vansker med å fø seg selv, lett blir både slapp og likeglad (Thesen, R., 1933, s. 116-117). Garborg agiterte også mot fritak fra militærtjeneste for lærere. Han hadde ingen tro på det som motivasjon for å bli i skolestua. For mange lærere hadde valgt yrket for å slippe *"herteneste"*. Vi vet ikke hva som sto i bokhylla til Ribsskog, eller hva han leste. Kanskje var han godt informert om Garborgs holdning og utsagn til skole spørsmål.

Vanlig fremkomstmiddel mellom Jøssund og Hårnes var småbåt (færing) både for lærer og jordmor. Avstanden er ca. 1 mil, så i dårlig vær kunne det ta noe tid, avhengig av seilføringen. Sigurd Laukvik fortalte at strekningen kunne være lunefull med sterke og uberegnelige kastvinder. Flere har gjennom årene *"kullseglet"* i dette området, også mens Ribsskog var i Flatanger. Laukvik forteller at Bernhof ble betraktet som en streng lærer. Ingen torde komme på skolen uten å ha gjort leksene. Da skulket man heller. Selv om han var streng var han godt likt og folket på stedet syntes godt om han. Martha Simones (Stamnes, 2001b) skriver at hennes mor Helga Bøhle, senere gift med Olaf Vikan, snakket ofte om tiden med Bernhof som lærer ved Hårnes skole. Han ble beskrevet som en enestående lærer, veldig godt likt, men

streng. Hun skriver videre at læreren de fikk etterpå ikke var like populær, "*Guttene kalte han for Svarte-Per*". Det var ikke egen skole på Hårnes. Skolen ble holdt i et leid rom på en av gårdene ved kaia.

Mye tyder på at Bernhof likte seg godt og fikk gode venner på Jøssund. Nesten 40 år senere, da han skulle konsentrere seg og fordype seg i arbeidet med Normalplanen av 1939, skrev han sommeren 1938 brev til Olav og Astrid Laukvik i Laukvik ved Jøssund i Flatanger og spurte om han og assistenten, Asbjørn Ryen, kunne få leie tre rom, inkludert kost. I følge Asbjørn Ryen fikk de arbeidsro i Laukvik. Bernhof var på den tiden skoleinspektør i Oslo, og det var umulig for han å skjerme seg der. Asbjørn Ryen fortalte at de ofte arbeidet om natten. Om dagen deltok de både i "*onnarbeid og aurefiske*" (Stamnes, 2000b).

3. Harstadperioden (1904-1907)

Bernhof ble bare ett skoleår (1903-1904) som lærer i Flatanger. Da var det tid for nye utfordringer og muligheter. Han reiste da til Nordland og tok jobb som lærer ved Sama skole i Trondenes. Her ble han i to år (1904-1906) for så å flytte til Harstad i ett år. Vi vet ikke hvorfor han forlot Flatanger bare etter ett år, men tiden var kanskje inne til å søke nye utfordringer. Kanskje var det en bevisst tanke eller kanskje var det helt tilfeldig at han valgte Harstadområdet. Harstad lå langt unna, ja, faktisk var det en "Amerikareise" dit. Det eneste felles Harstad og Flatanger hadde var nærheten til sjøen og fisken. Fisken skulle Bernhoft etter hvert stifte stadig nærmere bekjentskap med. Det var etter at han kom til Harstad, han fikk problemer med magen for alvor. Hans mageproblemer resulterte i liten toleranse for kjøtt, og da ble redningen "*megen fisk*", som han skriver om. Harstad Tidende melder i 1904 om godt skreifiske.

Kommunikasjonen mellom Trøndelag og Nord- Norge var rundt 1900 i ferd med å komme inn i etablerte og faste former. Fra Harstad Tidende ser man at det var mulig å ta rutebåt ukentlig fra Trondheim til Harstad. Både Nordenfjeldske og Bergenske dampskipselskap hadde ukentlige seglinger mellom Hammerfest og Trondheim, med anløp i Harstad. Dampskipet "*Vesterålen*" gikk regelmessig mellom Trondheim og Hammerfest. Den 5. mars 1838 la dampskipet "*Prinds Gustav*" ut på sin første tur fra Trondheim til Tromsø. Denne ruta revolusjonerte postgangen og skapte en ny æra langs denne delen av kysten (Bygdnes, 1994). Sannsynligvis tok Bernhoft hurtigruten nordover til sitt første møte med Harstad.

Mens Bernhoft var i Harstad, fikk han overvære de spennende månedene i 1905 da det kom til en avgjørelse på vårt forhold til Sverige. I Norges grunnlov fra 1814 var det slått fast at Norge skulle være et kongedømme i fellesskap med Sverige. Den 7. juni 1905 erklærte imidlertid Stortinget at Kong Oskar II ikke lenger var norsk konge, og at unionen mellom Norge og Sverige var oppløst. Kong Oskar II (1829-1907), sønn av Oscar I (1799- 1859) var landets konge i perioden 1872- 1905. Kongens forsonende holdning overfor Norge bidro til at unionsoppløsningen skjedde fredelig. Hans valgord var "*Broderfolkets vel*". Kongens kone Sofie, var Norgesvenn og det ble hevdet at hun bidro til at det ikke ble krig med Sverige. Ved

folkeavstemningen i november ønsket et klart flertall fortsatt kongedømme. Det var en spent situasjon og man kunne ikke helt avskrive faren for krig. I løpet av sommeren og høsten 1905 foretok både Sverige og Norge omfattende krigsforberedelser. Folk i Harstad gikk rundt og var engstelige for at et unionsbrudd kunne legge Skandinavia åpen for russisk innblanding. Mange var også redde for at en krig ville føre til undergang for Norge. Unionsoppløsningen i 1905 ble imidlertid et eksempel på en fredelig unionsoppløsning.

Det var ikke noe nytt område Bernhof Ribsskog kom til da han gikk i land i Harstad i 1904. Ingen skriftlige dokumenter kan fortelle oss noe om når de første mennesker kom til Harstad, men mye tyder imidlertid på at bosettingen i Harstaddistriktet i alle fall går tilbake til eldre steinalder (10000- 4500 f. kr.). Bjarkøy og Trondenes var viktige politiske sentra fra slutten av vikingtiden. Selv om distriktet kan vise til gammel bosetning, var det en ny by Ribsskogkom til. Trondenes kommunegrenser etter formannskapsloven av 1837 omfattet Skånland, Sandtorg og Trondenes. Harstad var beliggende i Trondenes herred og prestegjeld. (Pettersen, M. 1978). I 1893 ble tettstedet skilt ut fra Trondenes som egen kommune, og i 1903 vedtok Stortinget at Harstad skulle være egen bykommune fra 1. januar 1904. Harstad hadde dermed fått bystatus kort tid før Bernhof kom dit. Harstad bykommune hadde ved utgangen av 1900 1100 hjemmehørende personer, og i 1904 var det 1240. Ordfører i 1904 var H. N. Buch, i 1905 K. Okkenhaug, i 1906 N. Saxegaard og i 1907 I. Lund.

Den nye bykommunen måtte raskt ta fatt på en rekke store oppgaver de påfølgende år. I 1906 ble det bestemt at nytt vannverk skulle bygges for byen. Krav om gatebelysning og elektrisk kraftverk samt brannvern kom raskt. Da Harstad ble bykommune gikk man over til syvdelt skole og rundt 1900 hadde byen 300 skolepliktige barn. Fra 1904, altså det året Bernhof ankom distriktet, vedtok man å gå over til byskoleordning. Allerede i 1899 var det blitt satt i gang privat middelskole, og teknisk aftenskole ble etablert i 1907.

En liten by som Harstad kunne i starten ikke vise det helt store på kulturfronten. Rundt 1900 ble et salongorkester stiftet, og den militære musikk-skole ble opprettet i 1900. I 1903 ble Harstad mandssangforening stiftet.

Det første sykehus i Harstad ble oppført i 1899/1900 av Trondenes kommune med en hovedbygning på 7,4 X 18,94 m i to etasjer og et epidemilasarett på 8,8 X 12,6 m, samt et uthus (Harstad gjennom 50 år).

Postverket ble innført i Nord Norge i 1663 med to ganger årlig postbefordring langs kysten fra Trondheim til Vardø. Fra 1743 ble postgangen utvidet til 4-5 ganger i året og fra 1805 en gang hver tredje uke. I Stortingets møte den 26. april 1902 ble det endelig vedtatt at det skulle opprettes et tollsted i Harstad. To år senere i 1904 ble Harstad sparebank åpnet (Harstad gjennom 50 år).

I følge Dahl (1959) var det i årene etter 1814 vanskelig å få i gang seminarutdanninger for lærere i skolen. Det var i 1821 at presten og stortingsmann Deinboll fikk gjennomslag for å bruke oppsparte midler i "*Seminarii lapponici fiond*" til opprettelse av et seminar på Trondenes fra 7. februar 1826 fram til 1848. Landlige omgivelser på Trondenes ville skjerme seminarelevne fra fristelser i byen. "*Difor galdt det alt i skuledagene å ala fram ei kallsånd, og verja ungdomen mot dei tillokingar som bylivet hadde med seg.*" (Dokk, 1939). Fondet gjorde det mulig både å gi elevene reisepenger og noen lommepenger mens de studerte ved seminaret. P. V Deinboll (1783-1874) var stortingsrepresentant i perioden 1821-22. Seminaret på Trondenes ble den direkte forløperen til Tromsø lærerskole. Praksisøvelser for elevene var begrenset på Trondenes. Det var en av grunnene til at seminaret ble flyttet til Tromsø. Det ble uteksaminert 79 lærere eller seminarister i Trondenes perioden før flyttingen til Tromsø.

Like før, og på den tiden Ribsskog kom til Harstad, var arbeiderbevegelsen i ferd med å få fotfeste i byen. Losse og lastearbeiderne på kaia til Kaarbø var i følge Bygdnes (1994) blant de første lønnsarbeiderne i Harstad, og de ble pionerer innen fagbevegelsen og dannet en av de første fagforeningene i landsdelen.

3.1. Arbeid og utdanning

Det er i dag få spor etter Bernhof Ribsskogs periode i Harstad. Han hadde nok allerede den gang klart for seg at han ville videre. Skulle han få til det måtte han ta videre utdanning. Mulighetene til å ta helt fri for å gå på skole var ikke tilstede. Lånet han hadde var stort nok. Fra en ligningsoversikt i Harstad tidene torsdag 14. des 1905 ser vi at Ribsskog hadde en årsinntekt på kr. 625,-

Ribsskog var klar over at skulle utdanning gjennomføres, måtte det gjøres parallelt med jobben i skolen, noe han også gjorde. Han var lærer i folkeskolen uten administrative verv, noe som sikkert var taktisk lurt. For mye ekstraarbeid ville umuliggjort å ta videre studier. Han gikk i gang med å lese til middelskoleeksamen som privatist. Ribsskog brukte ikke lengre tid på middelskolen enn de som fulgte heltidsstudium. Ikke nok med det, han tok også en del artiumsfag som privatist. I tillegg fulgte han også undervisning i perspektivtegning. Statsarkivet i Tromsø opplyser i brev av 15. april 2005 at arkivet etter Harstad middelskole/Harstad høyere allmennskole er ufullstendig og mangler helt materiale som kan dokumentere Bernhofs eksamener ved skolen.

Hjørdis Holter ved det kommunale byarkivet i Harstad hevder at det eneste spor man finner i de kommunale arkivene etter Ribsskog, er at han var lærer fra 1904 til 1906 ved Sama skole, og at Ribsskog var klasseforstander for 5. klasse ved Harstad barneskole skoleåret 1906 -07 (Stamnes 2004). Av brevjournalene ser man at Bernhoft hadde sendt en søknad datert den 17. juli 1903 til Sama skole om å få jobb. Ribsskog hadde også et engasjement ved Harstads kommunale høyere allmennskole. Her mangler skoleprotokoller, og "*Det er et hull i rekken her*", forteller hun (Stamnes, 2004). Den nye skoleloven av 1889 forutsatte lengre skoletid og bedre klassedeling. Dette var et økonomisk løft for herredet, skriver Pettersen (1978), og det kom til uenighet om hvor man skulle bygge ny skole. Befolkningen på Sama ville ha den nærmest mulig, mens innbyggerne ved Harstadsjøen ville ha den i sentrum av tettbebyggelsen. Ifølge Lysaker (1956) ble det foretatt en del sammeslåinger sammen med Sama krets i 1903. Den nye skolekretsen omfattet gårdene Hagan, Kulseng, Kjellhus, Tofta, Sama, Skjeret, Trondernes og Ringberget. Sama skole var planlagt som 6- delt og var ferdig høsten 1904 og kostet kr. 5500,-. Heitmann og Ribsskog ble dermed de første lærerne ved Sama skole. I 1920 ble skolen påbygd og var i drift til først på 1980-tallet. Skolebygningen står fortsatt, men innvendig er den omgjort til leiligheter. Lysaker (1956) skriver videre at bla.

Martin Strømnes var lærer i flere perioder ved Sama skole før han drog sørover til Volda og Trondheim.

Hjørdis Holter opplyste videre at det er lite arkivert fra ligningsvesenet i Trondenes / Harstad fra den tiden Ribsskog var lærer i området (Stamnes 2006a). Heller ikke Statsarkivet i Tromsø har ligningsmateriale fra Harstadorrådet fra den tiden. Holter fant imidlertid i ligningsprotokoll fra 1907 at Ribsskog bodde på Sama. Hun fant det naturlig at han bodde der mens han var lærer både ved Sama og Harstad skole. Det er ikke angitt nærmere adresse, så det har dermed ikke vært mulig å finne ut hvor han losjerte. Avstanden mellom de to skolene er ca. 1. km. Ligningen fra 1906 viser at Bernhof Ribsskog hadde "*en antagen inntekt*" på kr 625. Skattbar del ble beregnet til kr 375. Utlignet skatt i 1. kl. ble kr 48. Ribsskog hadde ingen formue.

Tidligere rektor ved folkehøgskolen, Asbjørn Eidnes, hevdet at Bernhof ble husket som en god lærer. Utover det gjorde han seg ikke særlig bemerket. Imidlertid husker han Bernhof fra en forelesningsrekke holdt ved Trondernes (nå Trondenes) folkehøgskole i 30- årene hvor hans far, Hans Eidnes, var rektor fra 1921-59. Han husker at det knyttet seg stor respekt til Bernhof som på det tidspunktet var en anerkjent skolemann (Stamnes 2002a).

Ikke noe tyder på at Ribsskog var særlig aktiv i Trondernes lærarlag som ble stiftet den 27. desember 1893 av lærerne i Trondenes prestegjeld. Lagets første formann var senere Stortingsmann og skoledirektør Karl Maurenus Ivarson. I en artikkel i Norsk Skuleblad (1934, nr. 2, s. 41) står det at flere landskjente pedagoger hadde vært medlemmer i laget. Martin Strømnes og Erling Kristvik ble nevnt i den sammenhengen.

Den 4. mai 1905 skriver Harstad Tidende at "*Trondarnes ungdomsforening*" ble stiftet på Sama skolehus, og ca 40 medlemmer ble inntegnet ved oppstart. Som formann ble Bernhard Matisen valgt. Øvrige medlemmer var bl.a. lærer Ribsskog, og styret fikk som oppgave å utarbeide lover og regler til neste møte som skulle avholdes om 14 dager. Det var også adgang for personer fra Harstad til å tegne seg som medlemmer av foreningen. I samme avis kan man også lese at Namdalens Aktiedampsgag og høvleri i Namsos anbefaler både høvlede og uhøvlede treprodukter. Eidnes (2004) skriver at "*Trondarnes ungdomslag*" som han hevder var det samme som "*Trondarnes ungdomsforening*", la vekt på å gjøre møtene allsidige og

interessante, "ved oplæsning, foredrag, diskusjon, m.v.". St. Hans aften i 1905 holdtes en festlig tilstelning med lek, dans og god bevertning i Ollerholla ved øvre Samas utmark. Det gikk ut et opprop til ungdommen om å melde seg tallrike inn i foreningen. I 1908 tok laget initiativ sammen med en annen forening til å arbeide for en restaurering av Trondenes kirke. I 1917 ble laget i følge Eidnes (1990) helt uventet (og umotivert?) lagt ned. Dette gjentar Eidnes i senere korrespondanse (Stamnes 2006b).

3.2. Retning sørover

Etter tre år i Nord- Norge valgte Bernhoft å vende nesen sørover. Ribsskog har ikke skriftlig berettet noe fra denne perioden. Det er ikke noe som tyder på at han mislikte seg i Harstad, men det var nok mer praktisk med arbeidssted i Midt Norge. Faren begynte å bli gammel og kanskje ønsket han å komme nærmere familien. Det er også mulig at mørketiden virket inn på hans helbred. Bernhoft fikk nå stadig større problemer med magen. Mye tyder på at han hadde kronisk magekatarr og i perioder det man vil kalle magesår, også blødende. Det er kjent at slike lidelser kan influeres av ytre miljøbetingelser. Man skal videre huske at broren Ole Konrad bodde, og virket i folkeskolen i Trondheim. De to hadde hele livet et nært forhold til hverandre og skulle bruke mye tid sammen i Trondheim. Også broren Sivert med familie, samt søsteren Oline bodde i Trondheim. I løpet av våren 1907 bestemmer han seg for å reise sørover. På nyåret tok han kontakt med skolekontoret i Trondheim med tanke på å få arbeid i Trondheimsskolen. Skolekontoret ba han fylle ut en legeattest som skulle legges ved søknaden. Bernhoft oppsøkte lege P. Espeland for en slik attest. Fra legeattesten går det fram at han hadde hatt en del problemer med magen. Det anføres i legeattesten at han i 1906 ble behandlet for maveonde (Katarrh) med gunstigt resultat. Fra legeattesten underskrevet 5. april 1907 går det videre fram at han "*er af sterk legemsbygning men noget mager*" (Trondheim byarkiv Lademoen skole). Bernhoft skrev så søknad undertegnet den 10. april 1907 til Trondhejms skolestyre der han ber om å komme i betraktning ved ansettelse av ledige lærerposter av "*lavere lønningsgruppe*" ved Trondhjems folkeskole. Han var nå 24 år og hadde bak seg et tre måneders vikariat ved Steinkjer folkeskole og en 3-års periode både i Flatanger og i Harstad. Videre skriver han i søknaden at han hadde hatt en timelærerpost ved "*den høiere almenskole*" uten at han spesifiserte det nærmere. Dette var hans første møte med undervisning utover folkeskolens nivå. Selv om han skulle få mange tilbud om jobb i høyere skoleslag ble folkeskolen hans arbeidsplass. Før han startet i Trondheim, reiste han innom Flatanger. Der fikk han delta i broren Marius sitt bryllup. Han giftet seg med Petra Angen fra Bjørnør. Hun kom fra plassen Angen ved Sætervika i Osen kommune. Rimeligvis oppholdt han seg noen dager i Ribsskogen før han tok dampen og satte kursen mot Trondheim hvor han hadde fått jobb som lærer ved Lademoen skole. Før han forlot Harstad kjøpte han en fin blomstervase i bryllupsgave til broren Marius og kona Den er i dag i eie hos Gudlaug Elden i Namsos. Bryllupet ble holdt hjemme på gården i Ribsskogen som Marius overtok i 1905.

4. Hva møtte Bernhof da han kom til Trondhjem i 1907 og hvilke rammer fikk han å arbeide under?

Sommeren 1907, ankom Bernhof Ribsskog Trondheim. Han hadde nå lagt bak seg tre år i Harstadområdet. På den tiden var arbeiderbevegelsen i ferd med å forme seg i byen. Broren Ole Konrad, som hadde vært ansatt ved Kalvskinnet skole siden 1893, hadde gått over fra Venstre til Arbeiderpartiet, og var nå i ferd med å få seg et navn i politikken. Arbeiderpartiet skulle også bli Bernhofs parti selv om han ikke kom til å profilere seg som aktiv politiker. Imidlertid var det personer i dette partiet han mange år senere skulle samarbeide og utforme en skolepolitikk sammen med. Dette skulle etter hvert vise seg å få stor betydning for norsk skole.

Noen år før Bernhof ankom, skjedde det en tilsynelatende ubetydelig hendelse i Trondheim, en begivenhet som på mange måter bar bud om et samfunn som vaklet og en gryende bevissthet om egen undertrykkelse. Hendelsen det her siktes til, skjedde en oktober natt i 1888. En ungjente på 15 år ble funnet døddrukken i midtbyen av noen bargjester på vei hjem. Det kom fram at hun hadde blitt lurt til å smake på en drink med det som resultat at hun sovnet. Av redsel for å provosere borgerskapet i byen henla politiet saken. Det gjorde ikke Dagsposten, som tok opp saken i full bredde og stilte spørsmål om det samme ville hendt dersom det var en jente fra det "øvre lag" som hadde lidd samme skjebne. Resultatet ble voldsomme demonstrasjoner bl.a. i Søndre gate. Hovedtyngden av demonstrantene tilhørte byens lavere publikum og opptøyene var en underklassereisning. Opptøyene viste også at det var en labil stemning i underklassen. Man så konturene av en gryende bevissthet om arbeidsfolks situasjon og at noe måtte og kunne gjøres. Denne jenta var en av få kvinneskikkelser som ble viet oppmerksomhet i avisene på den tiden.

Den 29. april 1888 ble Trondheim Arbeiderparti stiftet. Partiet proklamerte et radikalt program som omfattet alminnelig stemmerett, normalarbeidsdag og ulykkesforsikring (Danielsen, 1996). På ulike arbeidsplasser ble det i de påfølgende årene stiftet en rekke fagforeninger. Det var først ved århundreskiftet at Arbeiderpartiet i Trondheim klarte å stå frem som et parti med eget selvstendig program og meldte seg inn i Det norske Arbeiderparti. I 1901 ble 1. mai som arbeidernes nasjonaldag, for første gang feiret i Trondheim (Bruaas, 1946) Ny Tid som utkom første gang i 1899, ble et offisielt partiorgan for

Arbeiderpartiet. Innholdet i Ny Tid i denne perioden viser tydelig at den var en sosialistisk avis. I 1906 overtok Martin Tranmæl redaktørjobben i Ny Tid for en kort periode.

I 1907 sto Ole Konrad Ribsskogs navn på arbeiderpartilisten, og han ble valgt inn både i formannskap og bystyre. Det første av partiets programsaker som han førte fram til seier, var det gamle kravet om fritt skolemateriell til alle barn i folkeskolen. Ny Tid skrev 30. mars 1907 i en artikkel at Trondhjem arbeiderparti har avholdt sin årlige generalforsamling på skjærtorsdag i arbeiderforeningen "Sverres" sine lokaler, der over 200 medlemmer deltok. På møtet ble Ole Konrad Ribsskog valg til partistyret sammen med B. Schei, A. Kalvaa, E. Brevig, O. Eggen, I. Schjølberg, H. Aars og M. Tranmæl. Kommunevalget i 1907 viste at Arbeiderpartiet hadde hatt stor fremgang i landet. Arbeiderpartiets partiprogram i Trondheim i 1907 omfattet åtte punkter. Sentralt var en felles skole for alle barn, gratis skolemateriell og krav om kommunal middelskole bygd på folkeskolens syvende klasse. Dette skriver Ribsskog er ovemåte viktig for skolen, barnas og partiets fremtid. Disse krav var en arv fra Venstres storhetstid i byen. *"Det var da også karakteristisk at det var en gammel venstremann, lærer Ole Konrad Ribsskog, som skulle bli partiets sentrale kommunepolitiker."* (Danielsen, 1996, s. 301). O. K. Ribsskog hadde sin bakgrunn fra denne bevegelsen og sannsynlig var han aktiv fra 1893/94.

Bernhof Ribsskog kunne i Trondhjems Adresseavis den 7. desember i 1907 lese om at broren Ole Konrad var blitt valgt inn i bystyret blant sosialistene med 5678 stemmer og at han fikk flest stemmer av alle. Flere kjente finner man på sosialistenes liste, bl.a. redaktør Buen, smed Schei og typograf Scheflo. 50 år tidligere hadde Trondhjems Arbeider- Forening som formål å:

" strebe til ved forøget Oplysning, Flid, Orden, Sparsomhed og Indsigt i vore Statasforholde at erhverve sig større Velvære og Indflydelse i Samfundet, samt at bistaa hverandre i Sygdommens og Nødens Dage, i første Tilfælde ved Understøtelse og i sidste ved Laan " (Mathiesen, 1900).

Som broren Ole Konrad var Bernhof Ribsskog medlem av Arbeiderpartiet. Det knyttet noe usikkerhet til hvor aktiv han var i Trondhjemsperioden og hvor radikal han var i sin grunnholdning. Det er imidlertid ikke noe som tyder på at han var utpreget revolusjonær. Han sto på linje med sin bror, Ole Konrad, som ble Trondhjems første Arbeiderpartiordfører i 1917. Begge og spesielt Ole Konrad i kontrast til varaordføreren Martin Tranmæl, hadde sterk

tro på at sosiale endringer i samfunnet ville finne sted dersom alle uten hensyn til stand fikk like muligheter til utdanning.

Knut Olai Thornæs¹ (1874-1945) skriver i en artikkel gjengitt i Klassekampen at i 1910 ble Bernhof Ribsskog valgt til formand i Trondhjems social-demokratiske ungdomslag. Det var dårlig økonomi i laget og de slet med underskudd. Imidlertid klarte Ribsskog å rette opp dette i løpet av et halvt års tid. Også på andre områder gjorde han en god jobb legger Thornæs til. Beklageligvis måtte Ribsskog si fra seg formandsvervet av private grunner.

De første årene etter 1900 var vanskelige år for mange i Trondheim. Man opplevde en sterk økning av fattigvesenets budsjett. Fattigkomiteen som avgav sin innstilling i 1910, delte seg i følge Danielsen (1996) i to fraksjoner. Mindretallet var representert av Ole Konrad Ribsskog og Alv Scheflo. De forklarte problemet ut i fra at arbeiderklassens utgifter hadde steget mer enn økningen i lønningene. Flere rapporterte at det rundt 1910 fantes mange dårlige hus og leiligheter i ulike deler av byen, og at sunnhetstilstanden ofte var dårlig. Dårlig husvære og trangboddhet gav grobunn for sykdommer. I Ny tid 16. desember 1907 skrev skoleinspektør S. Svendsen at vanskelige boforhold for mange barn i Trondhejm resulterte i små muligheter til å få gjort skikkelig hjemmearbeid. Han diskuterte også hvordan det skulle være mulig å få til gratis skolemateriell.

Trondheim har lange tradisjoner som handelsknutepunkt. Ved utløpet av Nidelven, ikke langt fra Ladejarlens herresete har det trolig vært holdt markeder i flere hundre år. Nidaros eller Nidarnes var sannsynligvis et såkalt Kaupang (handels, markeds- eller kjøpsplass) før Olav Trygvasson i 997 opphøide Nidaros til by og kongelig residens. I følge folketellingen i 1901 bodde det 38180 mennesker i Trondheim.

Trondheim lå sentralt til. Gjennom dampskipstrafikken hadde byen gode forbindelser både med inn- og utland. Sundt skriver i 1905 at *"nu gaar ugentlig tre Hurtigruter mellem Hammerfest og Trondhjem og den Tid vil ikke være fjærn, da man som en Fortsættelse av*

¹ Redaktør Knut Olai Theornæs aktiv innen arbeiderbevegelsen. Redaktør i avisen "Ny Tid". Var også en kjent sangskriver

Røros Banen har daglig Hurtigrute nordover". Byen hade også jernbaneforbindelse med Sør-Norge og med Sverige over Meråker.

Inngangen til det 20 århundre var preget av at kirken var i ferd med å miste makt. Statlige endringer resulterte i at kirken mistet en rekke kontrollposisjoner som bekjennelsestvang for embetsmenn, dåps og konfirmasjonstvang. Kirken mistet innflytelse gjennom lovendringer i skolen. Skoleloven av 1889 vitner om det. I 1880 årene så man i Trondheim en klar endring i mønsteret for religiøs deltakelse. Kirken måtte kjempe mot det som ble betraktet som *"likegyldighetens og slaphedens aand"*. Sosialismen ble beskyldt for å ødelegge *"moralen og sæderne"* og årsak til kirkens svekkelse, men de gav som svar at *usedeligheten finner man i høyden" blant de rige lediggjængerne. Der er utsvevelser av alle slags, der kan man risikere at komme op i de vildeste orgier"*(Ny tid 12. Mars 1907).

Trondhjemsmarkedet annonserer 10.august 1907 meierismør til kr. 1,70-80 pr. kg, bygg til 0.13-14 øre pr. kg, fårekjøtt 0,60-0,80 pr. kg., svin 0,75-0,85, bjørkved pr. favn kr. 16-17,-, granved 14,50-1500 pr. favn. Ny Tid berettet om at været om morgene den 13. august var +10,4, og på ettermiddagen var den +12.2.

4.1. Skole og oppveksforhold

Ekerhovd (1935) skriver at opprinnelig var byens skoler ikke kommuneskoler. Byens 4 sogn, Frue, Domsognet, Ilen og Bakklandet, sørget for hver sin fattigskole. Utgiftene ble dekket av bidrag og innsamlinger, samt testamentariske gaver. Skolestellet i midten av 1880-årene skriver Danielsen (1996), var preget av at almuens barn ble skolert i helsefarlige hus, der de ble presentert for en undervisning som ikke kvalifiserte for annet enn et liv i fattigdom og slit. Dette ble det tatt fatt i, ut fra den tanke at det var en anerkjent kommunal oppgave og ved århundreskiftet sto Trondheim blant de fremste kommunene på det området. Dyktige folk med innsikt i skole og pedagogikk bidro til det. Kjente skoleinspektører som Aas og Svendsen nedla et stort arbeide for en bedre skole. Både Venstre og Arbeiderbevegelsen var opptatt av skole og opplysning.

Skoleinspektør Svend Adolf Svendsen skrev i *Ny Tid* at skoleloven av 1889 har avskaffet betegnelser som betalingsskoler og friskoler (fattigskoler). Folkeskolen skulle være ens og for alle. I Trondheim gikk ikke dette så fort. De som hadde råd sendte sine barn til privatskolene. Det gjaldt også realskolen. Imidlertid så Svend Adolf Svendsen nye tendenser til at stadig flere nå sendte sine barn til folkeskolen. I 1896 gikk 78,8 % i folkeskole og 21,2 % i private. I 1905 var tallet henholdsvis 82,7 og 17,3%. Svendsen var klar på at mye ville vært vunnet dersom alle hadde gått i felles folkeskole. Folkeskolen ville ha blitt løftet dersom det hadde blitt en felles skole for alle. Han hadde ikke noe til overs for ordningen med "*finere skoler*". Det ville opprettholde standsforskjell og motsetningsforhold, og samfunnet ville tape på det. Folkeskolen var nå så bra med gode lærerkrefter at det ikke var grunn til å tvile på dens kvalitet (*Ny tid* 17. desember 1907). Svendsen, som i 1898 etterfulgte Aas som skoleinspektør, inntok i denne saken samme standpunkt som Ole Konrad Ribsskog. Ribsskog var konsekvent og tok bl.a. sine egne barn ut av privatskolen og fikk dem inn i den kommunale folkeskolen. Dette var en beslutning barna opplevde som svært frustrerende, og de likte dårlig å skifte miljø (Bleken Slaatto, 2002).

Mange som bodde i Lademoenområdet, hvor Bernhof Ribsskog kom til å arbeide som lærer, slet hardt i årene etter at han ankom. Ved Lilleby skole, naboskolen til Lademoen skole, var hans bror, Ole Konrad Ribsskog, overlærer fra 1911. Mange barnerike familier, ofte med en far i et dårlig betalt yrke, slet sterkt med å fremskaffe klær til sine barn. I andre tilfeller var

mor alene med en noe ustabil og drikkefeldig far. (1.Trondheim byarkiv, Lilleby skole, mappe 1911- 12). Ole Konrad Ribsskog skrev i et brev datert 17. september 1911, samme år som skolen ble åpnet, at det var vanskelige tider for mange og at "*Foreningen for fattige barns bekleddning*" hadde meddelt at den ville utdele klær til 25 gutter og 24 jenter ved Lilleby skole. I 1912 fikk 30 gutter og 30 jenter utdelt klær. (Trondheim byarkiv, Lilleby skole 1911-12). Man ser videre fra arkivet at det også ved skolen ble opprettet et skofond. I avisene anmodes det til innsamling alt fra filler, aviser, frimerker, gamle galoger osv. til foreningen. Skoleinspektør Ole K. Ribsskog orienterte formandskapet i brev datert 24. mai 1919 om at skolestyret hadde søkt socialdepartementet om støtte til skoletannhelsen. Den kom i gang 1. januar 1911 og gav gratis tannpleie til samtlige elever ved folkeskolen til en sum av kr. 22165,28 (Trondheim byarkiv. Skoleinspektørs kontor).

I en notis om skolebespisingen, av Svend Svendsen i Ny Tid den 7. februar 1907, står det at komiteen for trengende skolebørns bespising skaffer i vinter middagsmat til 750 barn hver annen dag. Det kommer frem at det er stor nød og mange har behov. Det står videre at ved Lademoen skole er man så heldig å ha stor spisesal hvor man i to borddekninger kan "*bænke*" 350 barn. Svensen skriver i art. at "*Jeg tror byens fru- og herrer med- vilde ha interesse af å alegge et besøk her*". Bespisingen foregikk på Ilens og Kalvskinnets skoler mandag , onsdag og fredag kl. 12 ½-1 ½ , på Bispehaugen og Lademoen skoler tirsdag, torsdag og lørdag til samme tid.

Ny Tid melder 17. januar 1907 om militarismen i skolene. Ifølge avisen hadde det i statsråd blitt framsatt en proposisjon om innførelse av tvungen skyteøvelser i skolene for guttene i folkeskolens to øverste klasser, i middelskolens to øverste klasser, samt i begge gymnas klassene. De skulle få tvungen skyteøvelse med guttekarabiner, 30 skudd. For å nå landsungdommen ble det foreslått at skytterlagene skulle gis adgang til å oppta gutter fra 12 årsalderen. Artikkelskriveren stiller spørsmål ved å bruke penger på noe slikt. "*Den ene time præktes det religion til barna. De læres op til ikke at slaa ihjel. I næste time gaar de igang med skydeøvelser*". I februar 1907 ble det holdt et masse møte i Ilens Godtemplarlokale hvor lærer Ole Konrad Ribsskog holdt et foredrag om skolens oppgaver. Ribsskog argumenterte for at det er mer tid, og ikke flere fag, skolen trenger. Ribsskog var inne på at man burde spare på militær budsjettet. Skyting var fra skolens syn noe unyttig som skolene ikke burde belemres med. Da ble det meningsløst å hevde at skyting skulle ha noen betydning som oppdragelsesmiddel. Her var man i følge Ribsskog inne på et farlig prinsipp. Ribsskog holdt 22. november

1915 et foredrag i Haandverkforeningen hvor han debatterte rustningsspørsmålet. Ribsskog stilte seg der svært kritisk til de borgerliges argumentasjon for å øke bevilgningene til militæret.

5. Bernhof søker lærerjobb

Samme året som Bernhof ankom Trondheim debuterte Olav Duun med "*Løgelege skruvar og anna folk*" på Nordli Forlag. Det var nå fire år siden Bernhof Ribsskog og tre år siden Olav Duun gikk ut av lærerskolen på Levanger. Året var debutåret for flere norske forfattere, bla. Sigrid Undset og Herman Wildenvey. Marie Ribsskog, kona til Bjarne Ribsskog, fortalte at Bernhof Ribsskog kjente Olav Duun og traff han flere ganger (Stammes, 2000).

5.1. Lademoen skole

Lademoen ble utskilt fra Strinda i 1893 for å bli overført til Trondheim by. Bydelen manglet den gang det meste av infrastruktur, men så, i 1899, kom postkontor, og året etter kom brann og politistasjon. Ny gravlund sto ferdig i 1902, og i 1904 ble jernbanestasjonen åpnet (Øverland, 2001). Byen vokste og etter hvert fikk man også en stor befolkning på Lademoenområdet. Området var et typisk arbeiderstrøk, bygd som egen bydel for arbeidere midt på 1800 tallet. I dette området lå Trondheim mekaniske verksted, Såpefabrikken, Aktiebryggeriet og Nidar sjokoladefabrikk for å nevne noen. Disse bedriftene krevde mye arbeidskraft. Naturligvis kom også kravet om bygging av arbeiderboliger i området, noe som også ble gjennomført. Stor folkevekst resulterte i økt behov for skole. Rundt århundreskiftet ble det derfor besluttet å bygge ny skole like ved Lademoen kirke, og skolen sto ferdig til å ta imot de første elvene høsten 1906. Arkitekt L. Solberg var arkitekten, og byggesummen kom på kr 240574. Tomten kostet den gang kr 2365,- med en lekeplass på 4520 m². Det var 23 klasseværelser, naturfagværelse, handarbeidssal for jenter, sløydsal for gutter, sangværelse, tegnesal, skomakerskole, skolekjøkken, spisesal, bad, lærerværelse og kontor. Totalt gulvareal var på 3039,9 m². I egen bygning var det gymsal og skoletjenerbolig (Trondhjems kommunestyres forhandlinger aar 1918; Ribsskog, O. K., 1926). Skolen ble tatt i bruk 23. august, og 1. september 1906 var elevtallet 1206 barn fordelt på 37 klasser. Personalet var en overlærer, 12 lærere og 21 lærerinner. En trediedel av samlet undervisning falt på ettermiddag (Aspaas, 1956). Mange var nok ikke enige i at det ble bygget så svær skole på Lademoen. Avisen Ny Tid 26. november 1907 ironiserer over Høyres utsagn om at "*det var en utidig flothed at bygge denne store skole derinde*".

En av lærerne som søkte seg til den nystarta skolen på Lademoen, var Margit Høie. Hun hadde da noen år vært lærerinne i Nordland. Hun søkte og fikk jobb fra oppstartdagen i august 1906 (se bilde), mens Bernhof kom året etter (Øverland, 2001; Aspaas, 1956). Lite ante hun da at denne skolen og Trondheimsperioden skulle få så stor betydning for hennes liv. Hun var da 26 år da hun startet, og fem år senere skulle hun bli Bernhof Ribsskogs kone. Margit likte seg godt i Trondheim. Her hadde hun jobb, og her hadde hun mange venner. Overlærer ved skolen fra 1906 til 1909 var Benjamin Lie (f. 1855). Bernhof var ansatt fra 1907 til 1919, og kona Margit fra 1906-1919 (Aspås, 1956).

5.2. Bryllupsplaner

Det oppsto romanse mellom Bernhof Ribsskog og Margit Høie. Blikk ble utvekslet på lærerrommet og i gangene, varme ord ble kanskje hvisket når de gikk forbi hverandre. "Sjekking", som man sa i Flatanger, var også den gang et spesielt område med mange kulturelle koder og regler som var styrende for hvordan mann og kvinne skulle opptre i forhold til hverandre. Det var andre regler da de to møtes på lærerrommet enn det er i dag. De unge damene skulle dengang kurtiseres. Nå var det ikke slik at Margit ikke tenkte gjennom hvordan hun skulle vinne Ribsskogs gunst. Hun planla vel nøye hvordan hun skulle fremstå og presentere seg. Men, hun skulle ikke virke påfallende. Regelen var: *"Rygg eller barm får du ikke se før sølje og brudekrone er kommet på"* Etter noen stevnemøter i smug begynte de å vanke sammen og snart var de to stadig på vandringer langs gater, veiter og parker. Ritualers funksjon skriver Amundsen (2006, s. 12) var *"blant annet å forplikte og normfeste individet i forhold til samfunnets eller kollektivets verdier og plikte.."* For Margit Høie var det også om å gjøre å finne ut om Ribsskog hadde de beste egenskapene som forsørger for kone og barn. Fikk de barn var det en selvfølge at kvinnen gikk ut av arbeidslivet. Karrieren var beregnet kort. Man har grunn til å tro at søt musikk oppsto ganske raskt, for ettervinteren /vårparten 1909 var de begge i Ålesundområdet i barnedåp til Bernhofs niese. Sommeren 1909 tilbragte Bernhof Ribsskog og Margit Høie i Flatanger. Han skriver og takker for godt stell i et album han gav til sin tante Olea Einvik. Hun og mannen var barnløse, så Bernhof og Margit bodde der under deler av sommeroppholdet i Flatanger. I albumet står det også en hilsen fra Margit. Det er mulig dette var første gang Ribsskog tok med sin tilkommende til Flatanger. Ribsskogs mor var død, så Margit fikk ikke treffe henne. Broren Marius hadde akkurat tatt over hjemgården og stiftet familie. Faren Johannes var syk og preget av et hardt liv for å bygge

gård og grunn. Det var derfor naturlig at Bernhof og Margit tok inn hos hans tante og onkel, som han hadde et godt forhold til. I generasjoner har det vært knyttet ritualer til kjæresteeri, frieri og giftermål.

Etter hvert ble det forlovelse som var et naturlig steg på vei til egen familie. Forlovelse ble betraktet som et sterkt forpliktende forhold og en vel etablert tradisjon i alle sosiale lag. Forlovelsen var å betrakte som et overgangsrite, en begivenhet som nesten alltid førte til giftermål. Å forlove seg var de unges valg. De ba sjelden eller aldri om foreldrenes råd eller samtykke, men normer for passende valg av fremtidig ektefelle fantes. For Bernhof Ribsskog og Margit Høie ble også forlovelsen et overgangsrite hvor de gikk over i nye roller. Den 12. april 1911 sa de ja til å elske og ære hverandre i gode og vonde dager i Lademoen kirke (Solbakken (2002)). Hadde de bodd i Flatanger ville jonsokktider vært mer passende. Bonden måtte kanskje i større grad enn læreren i byen, ta hensyn til onnetider og når eventuelle tilreisende hadde mulighet til å delta i bryllupsfeiring. Midtsommer var uthus og låver tomme og kunne dermed huse tilreisende. I Flatanger måtte man også ta hensyn til fremkommelighet. Det var dårlige kommunikasjonsmuligheter i bygda.

Det var en relativt ny og vakker kirke de giftet seg i. Lademoen kirke var bare 9 år gammel da begivenheten fant sted. Bernhof Ribsskog hadde da adresse Øvre Møllenbergs gt. 47 og Margit Høie hadde adresse i Mellomveien 3. Ribsskog hadde tidligere hatt adresse i Mellomveien 2. Lademoen kirkekontor ved Lillian B. Buso (2006) opplyser at Ribsskogs forlover i bryllupet var J. O. Ribsskog og Margits var A. A. Bergsli, adresse Rosenborg gt. 14. (Bergsli er i andre sammenhenger oppgitt å være mannlig lærer ved Lademoen skole). Margit tok etter vielsen Ribsskog som etternavn. Loven krevde at kvinnene skulle ta mannens etternavn. Det var først i 1949 at kvinnene fikk generell adgang til å beholde sitt eget etternavn, men fortsatt måtte det søkes og mannen måtte samtykke. Fra 1964 trengte ikke kvinnene lengre å søke om å få beholde eget slektsnavn

I Flatanger var det ulike tradisjoner for å holde bryllup. Hos de bemidlede ble det ofte slått stort på, ikke sjeldent med 3 dagers feiring, med både spillemenn og mye god sjenk. Småkårsfolk hadde ikke de samme økonomiske mulighetene. De måtte derfor nøye seg med de nærmeste og en enklere fest. Bryllupsgavene varierte alt etter forholdene. Småkårsfolk hadde ikke muligheter til dyre gaver: En kommode eller annet utstyr til brura for bruk i den nye heimen og en sau eller en kalv til brudgommen var vanlig langs kysten. Da Bernhof

Ribsskog og Margit Høie giftet seg ble det ikke holdt noe stort bryllup. Begge foreldrene til Ribsskog var døde, mor i 1901 og far i 1910. Margits mor var død, men faren levde, 61 år gammel. Det var vanskelig og dyrt å komme seg fra Flatanger til Trondheim. Det er derfor ikke rimelig å anta at noen av hans familie derfra kom for å delta. Bernhof hadde brødrene Ole Konrad og Sivert, samt søsteren Oline i Trondheim. De var nok de eneste fra nær familie som deltok. Sannsynligvis ble det holdt en liten sammenkomst på en av byens restauranter etter vielsen.

Opplysninger fra familien tyder på at de fikk et barn før de forlot Trondheim. De samme kildene kan fortelle at barnet levde kun få dager. Det har ikke vært mulig å få bekreftet dette. Det finnes ikke spor hverken i sykehusarkivene eller i kirkebøkene som kan si noe sikkert om dette. Det er godt mulig at barnet døde i løpet av de første dagene på sykehuset og at det dermed ikke ble holdt begravelse. Gudlaug Elden, Ribsskogs niese, opplyste at Bernhof og Margit fikk en sønn som raskt ble kalt Olav eller Odd. De er usikre på om det skjedde i Trondheim eller Skiensperioden (Stamnes, 2003). Dersom barnet døde kort tid etter fødselen, kan det blitt lagt i en grav sammen med noen annen og dermed ikke registrert.

5.3. Studier i Trondheimsperioden

I Harstad hadde Bernhof Ribsskog fullført middelskolen (senere kalt realskolen) som privatist. Trondhjemperioden ble også på mange måter en aktiv periode. I dag høres det rart ut at han først gjorde ferdig lærerskolen, så middelskolen, men slik var det nå den gang. Lærerskolen ga ikke særlig kompetanse i et utdanningsløp. Bedre overgangsordninger mellom skoleslagene skulle begge Ribsskogbrødrene Bernhof og Ole Konrad, bli opptatt av. I 1880 la skolestyrer P. Voss i "Vor ungdom" fram et forslag om opprettelse av en offentlig høyskole for folkeskolelærere for videre utdanning. Han poengterte at det var en trang blant lærere til å ta videre utdanning, men det fantes ingen utdanningsvei som begynte der lærerutdannelsen sluttet. Seminaristen måtte delvis begynne forfra og ta middelskoleeksamen, noe som krevde flere år. Voss mente det ville være i samfunnets interesse å åpne adgangen til videre utdanning og da kunne en høyskole være et godt valg (Om folkeskolelærernes videre utdanning, 1916). Bernhof Ribsskog tok eksamen artium ved reallinjen i 1912 (Universitets og skole-annaler, 1913, 28 årgang). Det var et naturlig valg for Bernhof. Han var realist av legning og interesse. Fra skoleannulene ser man at han var fritatt for noen fag (norsk stil,

norsk, tysk, historie, geografi, og gymnastikk). Det skyldes nok at han hadde tatt noen fag som privatist mens han var i Harstad. Det har ikke lyktes å finne spor etter tidligere eksamener. Man kjenner heller ikke til hvilken skole Ribsskog avla eksamen ved, men mest sannsynlig gikk han opp til eksamen ved noen av gymnasiene i Trondheim. Han oppnådde meget tilfredsstillende i fysikk skriftlig, naturfag og matematikk (muntlig?). Tilfredsstillende i matematikk (skriftlig?), engelsk og fransk. (Oslo byarkiv. Oversikt over avlagt eksamen artium for Aaret 1912.). Det var ikke mulig å ta seg fri for å ta artium, det fullførte han ved siden av full jobb.

Umiddelbart etter at han hadde avlagt eksamen artium, startet han sine studier ved Universitetet i Oslo. Han var nå 29 år og hadde fått en del erfaring fra skolestua. Han hadde dermed gjort seg sine egne erfaringer og refleksjoner med hvordan skolen fungerte og hvordan den hadde sitt forbedringspotensiale. Han var allerede nå klar over at det trengtes endringer i skolen for å gjøre den bedre. Kanskje så han allerede den gang at her hadde han muligheter og en jobb å gjøre. Det var imidlertid vanskelig å få til endringer fra hans posisjon som lærer ved Lademoen skole i Trondheim. Han måtte skaffe seg mer kunnskap, og han måtte komme seg i en annen posisjon.

Berhof Ribsskog søkte seg nå inn på Universitetet for å avlegge eksamen philosophicum. Han skaffet seg litteratur og gikk i gang med studiene. Begrensede ressurser gjorde at han måtte lese på egen hånd. Det var ikke mulig å ta seg fri for å følge forelesningene eller deler av disse. Det var i tillegg dyrt å reise med tog til Oslo. Disiplin og karakterstyrke var ikke mangelvare hos Ribsskog, så philosophicum klarte han uten å følge forelesninger. Han reiste til Oslo og avla eksamen i 1913 med hovedkarakteren 2,0. Dette var bare begynnelsen på en lang akademisk karriere. Oppglødd over et godt resultat startet han sine naturvitenskapelige studier ved Universitetet i Oslo. Det var ikke slike muligheter i Trondheim, så han måtte søke seg inn i Oslo. Han var familiemann, så han kunne ikke ta seg fri for å studere på heltid. Igjen måtte han planlegge og gjennomføre studiene ved siden av full jobb. Han fikk nå igjen bruk for sine gode evner og karakterstyrke. Ribsskog startet nå opp med astronomi og var ferdig med hovedfaget i 1917 med karakteren 1, 74. Han fikk gjennomsnittskarakteren 1, 75 for støttefagene matematikk, botanikk, zoologi, og fysiologi.

Ribsskog søkte permisjon ved Lademoen skole for skoleåret 1918- 1919. Lærer Nordseth ble ansatt som vikar. Det kommer ikke fram hva som er bakgrunnen for søknaden, men det er all

grunn til å anta at han trengte noe tid til å gjøre ferdig hovedfagsoppgaven i astronomi som han skrev ferdig i 1917 over temaet: ”*Om beregning av paraboliske baner*” (Trondheim byarkiv. Skolestyre. Eske merket arkivmapper 133. 1917; Opplysninger fra Universitets og skoleannaler 33. årgang, 1918)). I denne studien prøvde Bernhof å besvare to spørsmål med utgangspunkt i tre observasjonssteder (Hamburg, Flovens, og Algier), A) At avgjøre om observert komet kan være identisk med en hvis baneelementer er kjent fra før, og B) At beregne banelementene naar to geocentriske avstande forutsettes kjent. Innledningsvis skriver Ribsskog s. 3 at ”*Problemet med at beregne de paraboliske bane har beskjøftiget flere av de største matematikere, saaldes Newton, Enler m.fl., men en forholdsvis enkel og praktisk metode til løsning av problemet fandt først Olbers i aaret 1796.*” Avhandlingen består av 106 sider med rene matematiske utregninger.

Med dette var en naturvitenskapelig og empirisk bane staket ut. Bernhof kom i skrift aldri senere inn på spekulative metafysiske betraktninger. Heretter var det håndfaste fakta som ble styrende. Det var fakta man skulle bygge på. Pedagogikken og skolen hadde lenge nok forsøkt å bygge på følelser, spekulasjoner, gammel hevd og synsing. Dette standpunktet ble senere noe av det som skulle særmerke Ribsskogs forskning og praktiske arbeid.

Gunnvor Nansen, halvsøsteren til Margit, Bernhofs kone, fortalte at Margit tok timer for Bernhof ved Lademoen skole for at han skulle få tid frigjort til lesing og komme seg fram. Det motsatte var på den tid totalt utenkelig. Ingen mann la egen karriere til side for en kvinne. Økonomien var på dette tidspunktet skral. Det at Margit var i full jobb som lærerinne, muliggjorde at Bernhof fikk tatt høyere utdanning. Ett av årene som student oppholdt Bernhof seg i Oslo. Han bodde da hos Margits bror (Stamnes 2002b).

Bernhof Ribsskog var aldri noen tradisjonell student. All høyere utdanning tok han som privatist. Når han først var i Oslo for å følge noen obligatoriske forelesninger, holdt han et høyt arbeidstempo. Fra de opplysninger en sitter inne med, deltok han lite i studentlivet. Omgangskretsen var Margits familie. Han oppfylte således bare to av de tre F-ene fest, fattig og forelesning som ofte blir sagt om studenter.

I dag finner man få spor i arkivene etter hans tid i Trondheim. Vi vet at han hadde en del kontakt med broren Ole Konrad Ribsskog både i fritid, i forbindelse med jobb og i festlig lag. Ole Konrad kom som lærer til Kalvskinnet skole i Trondheim i 1893 etter en periode som

lærer i Flatanger og i Spydeberg. Senere skulle han bli overlærer ved Lilleby skole, skoleinspektør, ordfører og stortingskandidat for Arbeiderpartiet. I brev til sin far skriver Ole Konrad at Bernhof besøker han i Sverresgate 10 både på julekvelden og ellers. Det er også rimelig å anta at han hadde en del kontakt med sin bror Sivert som var ansatt som konduktør ved jernbanen, og søsteren Oline. Deres forhold har man i dag få opplysninger om. Sivert reiste som ung til Trondheim og var senere svært lite i Flatanger.

I arkivene fra Lademoen skole i Trondheim byarkiv finnes noen få fragmentariske spor etter Bernhof Ribsskog fra den perioden han var ansatt der. Her gjengis noe av disse sporene. Man finner bla. et brev fra en far, datert 08.10.07, om at hans sønn, Oskar, var blitt utsatt for avstraffelse i skolen (Byarkivet i Trondheim. Lademoen skole (1907-1919). Eleven hadde i flere dager, i følge faren, blitt nektet å få skrive i boka si. Videre måtte han sitte igjen to dager i trekk fordi han og flere kamerater hadde sunget i gangen. Men bare Oskar måtte sitte igjen. Ribsskog blir i brevet anklaget for å være til hinder for at sønnen skal få erverve nødvendige kunnskaper. Far til Oskar reiser tvil om dette er rette metode for å fremelske sannhetsfølelsen i klassen. Oskars far truet med å ta eleven ut av skolen dersom denne behandlingen vedvarte. Imidlertid finner en ikke sikkert hva som ble resultatet av klagen. Videre finner man noen brev fra Bernhof til overlærer Lie med melding om at han er blitt syk og ikke kan møte på skolen.

Overlærer Lie

Kan ikke på grund av sykdom komme på skolen i dag . Er nødt til å holde sengen

20.01.08

Ærbødigst

Bernhof Ribsskog

Overlærer Benjamin Lie var født i 1855 og hadde vært ansatt i Trondheim folkeskole fra 1881, først ved Ilen skole, senere ved Kalvskinnet. Da Lademoen skole sto ferdig i 1906, ble han ansatt som overlærer. I 1909 ble han overflyttet til Kalvskinnet skole. Lie var også lærer ved en privat middelskole, en handelsskole og en søndagsskole for voksne. Han var i tillegg

en årrekke lærer i bokholderi ved en teknisk skole i Trondheim, samt at han hadde en rekke ulønnede tillitsverv (Norsk Skoletidende, 1925, nr, 49). Han var også sensor ved lærerprøven i regning og romlære ved Levanger lærerskole. Benjamin Lie var også sentral i forbindelse med opprettelse av skolesparekasser i skolen. I følge Kristen Aspaas (1962) kom ideen med skolesparekasser fra såkalte "*pennybanker*" i England på 1840- tallet. Fredrikstad var først ute her til lands, og rundt 1910 ser man at skolesparekasser var blitt en landsomfattende skolesak (Holter, 1961). I 1883 ble det avholdt et stort fellesmøte i Trondhjems Lærerforening hvor det ble orientert om "*øresparkasser*". Denne ordningen ble oppløst i 1888, men i 1909 ble igjen skolesparekasseordningen gjenopptatt av Trondhejm Lærerforening hvor Benjamin Lie var formann. Ole Konrad Ribsskog og banksjef Kristian Bryn tok initiativ til en reorganisering av ordningen i 1927. Holter viser også at det var en del diskusjoner rundt omkring i landet om dette var en skolesak, eller om det var foreldrene som skulle ta seg av saken I 1914 overtok Hans Lien som overlærer ved Lademoen skole. Lien markerte seg spesielt med Trondheims lærerkurser, Lademoen menighetsråd og Trondhejms skoleråd. I følge Aasgaard (1935) var det Benjamin Lie som vekket interessen for å få etablert et skolemuseum i Trondjem fra 1923. Ole Konrad Ribsskog overtok i 1929 som museets formann og i 1935 disponerte museet fire rom ved Kalvskinnet skole og boksamlingen besto av 17000 bind.

Norsk Skuleblad (1934, nr. 1, s. 20) melder om at den 25. mai feiret Trondheim lærerkurser 20 års jubileum. Det fremgår der at Bernhof Ribsskog hadde vært formann. Det er mulig han lot seg inspirere av det arbeidet Lien la ned i forbindelse med lærerkursene. Ribsskog tok i alle fall raskt opp tråden etter at han kom til Skien som skoleinspektør. Norsk Skoletidende (1931, nr. 14, s. 192) meldte om at Benjamin Lie var død. I den forbindelse skrev Ole Konrad Ribsskog bl.a. om han at han hadde utført arbeidet på en utmerket måte og at han hadde vært et forsonende element mellom skole og hjem. I vanskelige perioder med små lønninger måtte Lie ta ekstraarbeid for å brøfø familien.

Videre finner man en søknad fra Bernhof til ledelsen ved skolen med ønske om å få undervise i regning i sin klasse, for skoleåret 1908-09. Han var da klassestyrer for 5 c/g . Det var 38 elever i klassen og alle var gutter. I 1916 var antall elever i klassen nede i 27. Timeplaner viser at B. Ribsskog var lærer i perioden 1907-19. Elevfortegnelser, bl.a. i perioden 1907-08, viser at det var en god del gjensittere. Gjensitternes problemer skulle senere komme til å bli et forskningsområde for Bernhof. Flere skriv vitner om at det var stor nød blant arbeidsfolk i

Lademoenområdet på denne tiden. Flere foreldre skriver til skolen om å få hjelp til bøker, sko, støvler, og det foreligger takkebrev fra familier til barn som hadde fått sko fra skolen.

5.4. Sin første publikasjon gjør han som 35 åring

Hva Ribsskog interesserer seg for, kommer til syne i hans første offentlige publikasjon i "Norsk Skoletidende" den 15. juni 1918. Han skriver da om zoologiundervisningen i byfolkeskolen. Her tar han til orde for læring gjennom anvendelse. Allerede den gang så Bernhof at mange barn gikk med ulyst til skolen. Selv om han påpekte mange årsaker til det, så synliggjorde han at læreren hadde en jobb å gjøre her. Bernhof påpekte bl.a. at lærerskolen hadde for dårlig undervisningsopplegg som lærerne i neste omgang videreførte i skolestua. Ribsskog mente det ikke nyttet med plansjer i zoologiundervisningen. Her krevdes ikke minst apparater slik at enkle praktiske forsøk kunne utprøves. For at barn skulle lære " *saa sande begreper om dyrene som mulig, maa de først og fremst faa anledning til å iagta de dyr de skal lære om*" Bernhof var redd det ellers lett kunne bli verdiløs boklig lærdom det de så på en plansje.

Året etter er han inne på samme problematikken i "Naturfagsamlinger, sommerkurser m.m.", publisert i "Skolebladet". Her argumenterer han for at dersom naturfagene skal bli noe mer enn lesefag må "*eksperiment og iaktakelse*" få en stor plass i undervisningen. Før det er mulig, må det til brukbare naturfagsamlinger. Derfor var det nødvendig å arbeide for at skolene fikk skaffet til veie slike samlinger og lærerne gode håndbøker. For å oppkvalifisere lærerne mente han at det burde settes i gang sommerkurs for å øke kompetansen. Denne problematikken skulle Ribsskog ta fatt i noen få år senere, i Skien. Samme artikkel viser også at Bernhof er orientert om hva som rørte seg på området, bl.a. i Sverige.

Bernhof argumenterte her for en observerende og eksperimentell holdning til naturfagene. Denne tilnærmingen skulle bli hans kjennemerke i mange tiår fremover. Han var klar på at skulle man erverve ny kunnskap så måtte det gjøres på en sikker måte. Observasjon, registrering og eksperiment ble derfor klare honnørord for han og hans videre skoleforskning.

5.5. Avsluttet periode i Trondheim

Det er ikke noe som tyder på at hverken Bernhof Ribsskogs kone Margit eller Ole Konrad Ribsskogs kone, Inga, deltok aktivt i noe lagsarbeid eller hadde styrerverv mens de arbeidet som lærerinner henholdsvis ved Lademoen og Kalvskinnet skole.

I april 1918 ble det også opplyst at skolestyret hadde ansatt Ole Konrad Ribsskog som skoleinspektør i Trondheim etter Svendsen som ble ansatt som skoleinspektør i Drammen. Sven Adolf Svensen (1863-1943) hadde i 1898 etterfulgt Aas som skoleinspektør (Danielsen 1996, s. 175). Ribsskog søkte om fem måneders betenkningstid før han gav et endelig svar på om han tok jobben. Som vikar i overlærerstillingen foreslo man lærer Stokland. Formann i Trondheim skolestyre i 1918 var overlærer Axel Sommerfelt med sogneprest S. Swendsen som nestleder.

Siste skoleår Bernhof Ribsskog var i Trondheimsskolen, fattet bystyret 19. september 1918 nytt lønnsregulativ for folkeskolens personale. Lærere med familier ble lønnet med mellom kr 3600-5600, uten familie mellom kr 3400-5400. Tilsvarende lønn for lærerinner var mellom kr 2700-4200 og uten familie mellom kr 2550-4050. Siste året Bernhof Ribsskog er i Trondheim, slutter skoleinspektør Svend Svendsen, og i september blir det holdt avskjedsfest for Svendsen med 200 lærere og lærerinner tilstede. Svendsen hadde da vært leder for folkeskolen i Trondheim i 19 år. 19. januar 1918 var posten som skoleinspektør i Trondheim lyst ledig bl.a. i Lærerindernes blad nr. 2. med en lønn på kr. 5500 med to alderstillegg a kr. 500 etter 5 og 10 års tjenestetid. Årlig innskudd i pensjonskassen var kr 277,50.

I brev av 1. juli. 1919 skriver Ole K. Ribsskog til Lademoen skole at *"skoleinspektør B. Ribsskog og lærerinne Margit Ribsskog har opsagt sine poster ved folkeskolen og er gitt tillatelse til å fratre sine poster fra 1 august førstkommende"* Bernhof Ribsskog hadde på det tidspunktet en lønn på kr. 5600+ statens dyrtistillegg på kr 1000 (36 timers uke)

Noen måneder tidligere skrev Nordtrønderen og Namdalen at herredsstyret i Flatanger hadde bevilget 1000 kr. til omlegging av vei ved Trefjordkleiva. Det bedrert også fremkommeligheten for de som skulle fra Ribsskogen til Vik med butikk og dampskips-

ekspedisjon. Avisa skrev også om at Spanskesyken herjet i Flatanger og om dårlige tider for skreifisket i Flatanger.

6. Tilleggsopplysninger:

Bernhof Ribsskogs kone Margit Høie(1880-1963) var datter av Hans Christensen Høie (1850-1940). Han var gift første gang med Petra Helene Hansen (1858-1902). Hun døde på Dr. Strøms klinikk i Oslo etter en svulstoperasjon og mavebrokk. Deres eldste datter var Margit, Bernhof Ribsskogs kone. Margits far giftet seg for andre gang med Augusta Ottomine Nes(1877-1949). De fikk ett barn Gunvor Johanne (1907-2004), som ble gift med Øivind Nansen, fetter av Fridtjof Nansen. Margits far, Hans C. Høie ble en kjent industri og forretningsmann. (Hans Kristian Christiansen Høie). I følge kirkeboken for Lade menighet i Trondheim ble Margit konfirmert i Aremark i 1895. Hans Christensen Høie, Margits far, skriver (ikke datert) at ”Margit gjennomgikk Ragna Nissens skole i Oslo og fikk middelskoleeksamen.² Hun gjennomgikk så et kurs ved husmorskolen i Berby ved Hillerød i Danmark. Etter dette ble Margit ansatt som kjøkkenlærerinne ved Nordland amtskole i Fauske. Hun ledet også en del hustellkurs i Nordland, bla. i Kabelvåg. Etter den tid ble hun ansatt som lærerinne ved Lademoen skole i Trondheim. Margit ble også benyttet som lærerinne etter at de flyttet til Skien, og noe som konsulent i forbindelse med Normalplan av 1939. Skolekjøkkenbevegelsen utgikk fra Liverpool i 1872 og kom til Norge i 1880-årene. Pionerene her var Helga Helgesen, Dorothea Christensen og Henriette Wulfsbeg. De første av Statens utdannelseskurs for lærerinner kom i gang i 1892. I 1909 ble Statens lærerineskole på Stabekk etablert. Først ved skoleloven av 1936 ble det bestemt at hustell skulle innføres i byfolkeskolen (Norsk Skuleblad, 1940, nr. 49, s. 695 og 704).

Gunvor Nansen, Margits halvsøster, beskriver Margit som en snill og hjelpsom dame, en person som tok på seg oppgaver i den hensikt å være til nytte for andre uten tanke på egen vinning. Hun blir av Gunvor beskrevet nærmest som en altruistisk person. Andre i slekta har også gitt liknende beskrivelser. Til tross for stor aldersforskjell mellom søstrene (27år) fikk de som voksne mye og god kontakt. Gunnvor fortalte at Margit bidro økonomisk til at

² det knyttes noe usikkerhet til om hun avla middelskoleeksamen i Oslo eller Skien. Hun bodde hos Ribsskog mens hun gikk på middelskolen i Skien, men det er ikke mulig å finne spor etter eksamener i Skien byarkiv.

Bernhof fikk tatt høg utdanning. Senere skulle hun også få viktige oppgaver. Etter hvert som Bernhof kom i gang med sin forskning fikk han behov for assistenter. Brev skulle skrives, manuskripter skulle gjennomleses, beregninger skulle utføres. Margit hjalp han mye med slikt arbeid. Bernhof ble i følge Gunvor Nansen etter hvert en kjent mann, noe som medførte mye representasjon. Her fikk også Margit mye å gjøre, og det kom sikkert godt med at hun hadde bakgrunn i husstellfaget. Hun fungerte som vertinne for mange kjente personer som frekventerte deres hjem (Stamnes, 2000,2001, 2002).

Litteratur:

Amundsen, A. (2006) *Kulturhistoriske rituelstudier*. I Amundsen, A., Hodne, B., Ohrvik, A. (red) *Ritualer Kulturhistoriske studier*, s. 7-28. Oslo: Universitetsforlaget.

Aspaas, K. (1956) *Lademoen skole i 50 år (1906-1956)* Trondheim: Aktietrykkeriet.

Bleken Slaatto, M. (2002) *Brev og samtaler med John H. Stamnes vedr. skolegangen til Ole Konrads barn i Trondheim*.

Bruaas, A. *Adresseavisen* 30. april 1946.

Buso, L. (2006) *Brev fra Lademoen kirke om Bernhof Ribsskog og Margit Høies forlovere*.

Bygdnes, F. (1994) *Samorg i Harstad. Harstads faglige historie 80 år 1913-1993*. Harstad. Utgitt av Harstad faglige Samorganisasjon.

Dahl, H. (1959) *Norsk lærerutdanning fra 1814 til i dag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Danielsen, R. (1996) *Trondheims historie* Bind 4 "En eksempløs fremgang" 1880-1920. Oslo: Universitetsforlaget.

Det kongelige Fredriks Universitet Matrikul for aaret 1912.

Dokk, T. (1939) *Gamalt nytt frå Tromsø lærarskule, Norsk Skuleblad*, nr. 1, s. 10-11.

Eidnes, A. (1990) *Då ungdommen i Harstad ville restaurere Trondenes kjerke. Årbok for Harstad*. Harstad historielag.

Eidnes, A. (2004) *Trondarnes ungdomslag. Årbok for Harstad*. Harstad historielag.

Ekerhovd, A. (1935) *Trondhjems lærerindforening gjennom 50 år 1885-1935*. Trondheim: Johan Christiansens Boktrykkeri.

Harstad gjennom 50 år (1903-53) Utgitt av Harstad kommune etter samskript av S. Simensen i Bergen.

Harstad Tidende "En ungdomsforening", 4. Mai 1905.

Harstad Tidende Ligningsoversikt. Torsdag 14. des. 1905.

Holter, S. (1961) Litt om skolesparekassen. I *Skolen i sentrum. Møllergata skole 1861-1961*, s. 159-161. Oslo Utgitt av Møllergata skole.

Lysaker, T (1956) *Trondenes bygdebok*. Gårdshistorie for Trondenes med Harstad. Trondenes Bygdeboknemnd.

Høie, H. (ikke datert) Innsamlet materiale om Høieslekten utført av Margits far. Slektstavle mottatt fra Willum Kirkeby. Kopi i eie hos John H. Stamnes

Lærerindernes blad (1918) Skoleinspektørposten ved Trondheim folkeskole ledig, nr. 2, s. 19.

Lærerindernes blad (1918) Skoleinspektør Svendsen, nr. 18, s. 194-195.

Mathiesen, H. (1900) *Trondhjems Arbeiderforening 1850- 1900*. Throndhjem, Arbeiderforeningens Forlag.

Nordtrønderen og Namdalen. Spanskesyken herjer Flatanger 424. januar 1919

Nordtrønderen og Namdalen. Fiskeriene i Flatanger går smått 17. februar 1919

Nordtrønderen og Namdalen. Bevilgning av midler til Trefjordkleven 17. februar 1919

Nordtrønderen og Namdalen. Fiskeriene i Flatanger går smått 17. februar 1919

Norsk Skoletidende.(1925) Overlærer Benj. Lie. nr. 49, s.719.

Norsk Skoletidende (1931) Overlærer Benj. Lie, nr. 14, s. 192.

Norsk Skuleblad (1934) Trondarnes lærarlag 40 år, nr. 2, s. 41)

Norsk Skuleblad (1934) Trondheim lærerkurser, nr. 1, s. 20.

Norsk Skuleblad (1940) Skolekjøkkenundervisningen 50 år i år, nr. 49, s. 695 og 704.

Ny Tid 17.01. 1907. Militarismen i skolene

Ny tid 30.03.1907 Trondhjems arbeiderparti

Ny Tid 14.05.1907 Militarismen Overklassen

Ny tid 28.10.1907 Arbeiderpartiets generalforsamling

Ny Tid 26.11. 1907 Vort skoleprogram. Foredrag holdt av lærer Ole K. Ribsskog.22. november.

Ny Tid 05.12.1907 Valget arbeidpartiet nr. 1

Ny tid 16.12.1907 Skoleinspektør Svend Svendsen Skolens arbeide og arbeidsvilkaar. Hjemmets vanskeligheter

Ny tid 17.12.1907 Svend Svendsen. Skolens arbeide og arbeidsvilkaar. En fælles barneskole

Om folkeskolelærernes videre utdannelse. Innstilling II fra lærerutdannelseskomiteen.
Kristiania: Grøndal & SønsBoktrykkeri.

Oslo byarkiv. Oversikt over avlagt eksamen artium for Aaret 1912.

Pettersen, M. (1978) *Harstad fra strandsted til by 1870-1904*. Hovedoppgave i historie ved Universitetet

Ribsskog, B. (1917) Om beregning av paraboliske baner. Matematisk-naturvitenskapelig embetseksamen. Universitetet i Oslo

Ribsskog, B. (1918) Om zoologiundervisningen i byfolkeskolen. *Norsk Skoletidende* nr. 24, 15 juni, s. 364-386.

Ribsskog, B. (1919) Naturfagsamlinger, sommerkurser m.m. *Skolebladet*, nr.13, s. 174-175.

Ribsskog, B.(1959) *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* nr. 5.

Ribsskog, O. K. (1915) *Korttold og krigsrustninger*. Foredrag i Haandverkerforeningen 22. september. Ribsskogs privatsamling. Gunnerius bibliotke i Tronheim. Kopi hos John H. Stamnes.

Ribsskog, O. K. (1926) *Trondhjems folkeskoler Skolens bygninger 1754-1926*. Trondhjem: Ny tids trykkeri.

Solbakken, R. (2002) Opplysninger gitt fra Lademoen menighet vedr Bernhof og Margits giftermål i Lademoen kirke 12. april 1911.

Stamnes, J. (2000a) Intervju med Marie Ribsskog 22.juli 2000.

Stamnes, J. (2000b) Intervju med Asbjørn Ryen

Stamnes, J. (2001a) Intervju med Sigurd Laukvik

Stamnes, J. (2001b) Brev fra Marta Simones, datert 22. april 2001.

Stamnes, J. (2002a) Samtale med Asbjørn Eidnes.

Stamnes, J. (2003) Intervju med Gudlaug Elden, Aslaug Ribsskog og Gudrun Ribsskog Lein.

Stamnes, J. (2004) Samtale og korrespondanse med Hjørdis Holter.

Stamnes, J. (2006a) Telefonisk samtale med Hjørdis Holter

Stamnes, J. (2006b) Brev fra Eidnes vedr. Trondarnes ungdomslag.

Stamnes, J. (2000,2001e, 2002b) Intervju og korrespondanse med Gunnvor Nansen.

Sundt, E. (1905) Trondhjem og Trøndelagen. Træk af næringslivet fra aarene 1850-1905.
Christiania: Trykt i Centraltrykkeriet.

Thesen, R. (1933) *Arne Garborg. Frå Jærbu til europear*. Oslo: H. Aschehoug & Co.

Thornæs, K. artikkel i *Klassekampen*.

(<http://www.geocities.com/nkpmn/tekstarkiv/thmsocdemkot.html>). Lastet ned 9.februar2006.

Trondheim byarkiv. Lilleby skole. Mappe 1911 merket Elevene.

Trondheim byarkiv. Lademoen skole.

Trondheim byarkiv. Brev fra Ole K. Ribsskog datet 17.09.1911. To esker merket Lilleby skole (1911-1912).

Trondheim byarkiv. Skolestyre. Eske merket arkivmapper 133. 1917.

Trondheim byarkiv. Trondhjems kommunestyres forhandlinger aar 1918

Trondheim byarkiv. Lademoen skole (1907-1919).

Trondheim byarkiv. Brev fra Skoleinspektør til klaseforstanderne i folkeskolen datert 06.05.1919. Skoleinspektørens kontor 135. Kopi av utsendte skrivelser 1918-1919.

Trondheim byarkiv. Brev datert 24.05.1919 til Trondheim Formandskap. Skoleinspektørens kontor 135. Kopi av utsendte skrivelser 1918-1919.

Trondhjemske samlinger. Utgitt av Trondhjems historiske forening. Bind II. Trondheim: Sentrum Trykkeri.

Statskrivet i Tromsø. *Brev datert 15. april 2005 vedr. Bernhoft Ribsskogs eksamener ved Harstad middelskole/ Harstad høiere almenskole.*

Trondheim byarkiv. *Bernhoft Ribsskog jobbsøknad til Trondhjems folkeskole (Lademoen skole?).* Kopi i eie hos John H. Stamnes

Universitets og skole-annaler, 1913, 28 årgang

Øverland, P. (2001) *Lademoen skole. Historie- undervisning- miljø.*

Aasgaard, O. (1935) Nordenfjeldske Skolemuseum. *Norsk Skuleblad*, nr. 23, s. 543-544.